

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 8331/2023
22.02.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хаџића, Мирјане Андријашевић, Весне Мاستиловић и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Јелица Бошковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво - Одељење у Краљеву, ради накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 276/22 од 08.11.2022. године, у седници већа одржаној дана 22.02.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 276/22 од 08.11.2022. године, као изузетно дозвољеној.

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца, па се **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Вишег суда у Чачку Гжрр 276/21 од 08.11.2022. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснована, жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Чачку Прр1 81/20 од 19.10.2021. године.

ОБАВЕЗУЈЕ се тужени да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 18.000,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Чачку Прр1 81/20 од 19.10.2021. године, усвојен је тужбени захтев, па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Чачку И 5904/13 исплати неисплаћена потраживања чија висина је утврђена решењем о извршењу И 5904/13 од 03.02.2013. године, и то појединачно утврђене месечне новчане износе од јануара месеца 1997. године закључно са августом 2023. године, све са законском затезном каматом од 03.04.2018. године као дана подношења тужбе до исплате (став први изреке). Обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 47.062,50 динара колико износи 1/8 од досуђених 376.500,00 динара, на име трошкова извршења износ од 15.581,25 динара колико износи 1/8 делова утврђених трошкова извршења, све са законском затезном каматом

од 03.04.2018. године као дана подношења тужбе до коначне исплате (став други изреке). Одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да му исплати законску затезну камату на сваки појединачни месечни износ почев од 15. у месецу за претходни месец па до 03.04.2018. године, законску затезну камату на трошкове поступка и законску затезну камату на трошкове извршног поступка почев од 03.02.2013. године до 03.04.2018. године, као дана подношења тужбе, као неоснован (став трећи изреке). Обавезан је тужени да тужиоцу надокнади трошкове парничног поступка у износу од 108.000,00 динара (став четврти изреке).

Пресудом Вишег суда у Чачку Гжрр 276/22 од 08.11.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Чачку Прр1 81/20 од 19.10.2021. године, у ставовима првом, другом и четвртом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде имовинске штете изазване повредом правима на суђење у разумном року по решењу о извршењу Основног суда у Чачку И 5904/13 од 03.02.2013. године исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом од доспећа до исплате, тако и трошкове парничног поступка у износу од 47.062,50 динара колико износи 1/8 од досуђених 376.500,00 динара, као и на име трошкова извршења износ од 15.581,25 динара колико износи 1/8 делова утврђених трошкова извршења, све са законском затезном каматом од доношења решења о извршењу, као неоснован и одлучено да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка (став први изреке). Обавезан је тужилац да туженој надокнади трошкове жалбеног поступка у износу од 18.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате (став други изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, у смислу одредбе члана 404. Закона о парничном поступку.

По оцени Врховног суда, испуњени су услови за одлучивање о ревизији тужиоца као изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС”, бр. 72/2011...10/2023, у даљем тексту: ЗПП) ради усаглашавања праксе домаћих судова у споровима за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року са одлукама Европског суда за људска права и одлукама Уставног суда донетих у поступку по уставним жалбама поверилаца новчаних потраживања из радног односа са дужницима против којих се води извршни поступак у којем је утврђена повреда права тужиоца на суђење у разумном року (одлуке Уж 807/2015 од 11.01.2018. године; Уж 8232/2015 од 24.11.2016. године; Уж 8104/2015 од 30.06.2016. године).

Из наведених разлога је, на основу члана 404. ЗПП, одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у својству извршног повериоца Основном суду у Чачку поднео предлог за извршење против извршних дужника АД „ФРА“ Чачак и других, ради наплате потраживања на основу правноснажне и извршне пресуде Општинског суда у Чачку П1 651/05 од 25.06.2008. године, који је усвојен решењем о извршењу И 5904/13 од 03.02.2013. године, те одређено извршење пленидбом новчаних средстава са рачуна извршних дужника. наведено решење о извршењу достављено је Народној банци Србије – Одељење принудне наплате Крагујевац, коме је закључком од 24.02.2014. године наложено да са рачуна извршних дужника изврши пленидбу новчаних средстава и тако добијена средства пренесе на рачун извршног повериоца. Из извештаја НБС – Одељење принудне наплате Крагујевац од 10.09.2018. године произлази да је наведено решење о извршењу примљено истог дана 29.11.2016. године и заведено у редослед наплате на терет извршног дужника ФРА „Спиралне бургије“ д.о.о. Чачак, али није извршено из разлога што су текући рачуни извршних дужника у моменту пријема поменутог решења већ били у блокади од 04.06.2012. године. Тужилац није наплатио своје потраживање, па имајући у виду да су сви рачуни извршних дужника угашени, јер су дана 02.03.2018. године брисани из регистра привредних субјеката услед статусне промене припајања Привредном друштву АД „ФРА“ Чачак. Решењем Основног суда у Чачку Р4 199/16 од 09.12.2016. године усвојен је приговор извршног повериоца АА, због повреде права на суђење у разумном року у предмету И 5904/13 и наложено поступајућем судији да предузме све мере како би се извршни поступак окончао у најкраћем року, који не може бити дужи од 4 месеца. У капиталу АД „ФРА“ Чачак држава је већински власник АД „ФРА“ Чачак.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом материјалног права из члана 32. став 1, 35. став 2, 58. став 1. Устава Републике Србије, члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, члана 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, чл. 31. и 32. Закона о заштити права на суђење у разумном року и члана 172. ЗОО оценио основаним захтев тужиоца за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у извршном поступку пред Основним судом у Чачку (раније Општински суд у Чачку И 5904/13) у висини неисплаћеног потраживања зараде, накнаде зараде, трошкова парничног и извршног поступка, ради чије наплате је одређено извршење решењем о извршењу И 5904/13 од 03.02.2013. године. По становишту тог суда, доношењем решења којим је утврђена повреда права на суђење у разумном року испуњен је материјално-правни услов за подношење тужбе ради накнаде материјалне штете против тужене државе, чија одговорност за штету је објективна.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и тужбени захтев одбио као неоснован. Према датим разлозима, накнада имовинске штете проистекле из повреде права на суђење у разумном року није сатисфакција, већ накнада стварно претрпљене материјалне штете, па иако је тужиоцу због дугог трајања извршног поступка, који није правноснажно окончан, утврђена повреда права на суђење у разумном року, тужилац није доказао узрочно-последичну везу између штете чију накнаду тражи и неделотворног судског поступка, односно да је услед повреде права на суђење у разумном року претрпео имовинску штету и да је она последица неадекватног поступања органа тужене за окончање тог поступка. Тужилац није доказао да је извршни дужник у време покретања извршног поступка имао довољно средстава у својој имовини и да је, поштујући редослед исплате, могао наплатити своје

потраживање да је извршни суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње прописане законом, тим пре што је тужилац у предлогу за извршење предложио само једно средство извршења (пренос новчаних средстава са рачуна извршних дужника на рачун извршног повериоца), које суд по службеној дужности није могао да мења и што тужилац није покренуо извршни поступак од 2008.године када је донета извршна исправа до 2013.године.

По оцени Врховног суда, основано се ревизијом тужиоца указује да је другостепени суд погрешно применио материјално право.

Тужилац је доношењем решења којим је усвојен његов приговор за убрзање извршног поступка, сагласно члану 22. Закона о заштити права на суђење у разумном року стекао право на правично задовољење и право да у складу са чланом 31. став 1. тог закона поднесе тужбу против тужене државе за накнаду имовинске штете. Према члану 31. став 3. наведеног Закона, одговорност тужене Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна. Објективна одговорност за штету заснива се на постојању узрочно-последичне везе између настале штете и повреде права на суђење у разумном року.

Европски суд за људска права је у предметима у односу на Републику Србију изразио став да за неисплаћена потраживања запослених према друштвеним предузећима и предузећима са претежним друштвеним капиталом, као субјектата под контролом државе, досуђена правноснажном судском одлуком која су у извршном поступку остала ненаплаћена дужи временски период, одговара Република Србија, из сопствених средстава. Пресудама донетим у таквим предметима Република Србија је обавезана да из сопствених средстава, у року од три месеца од њихове правноснажности, исплати подносиоцима представке износе који су им досуђени правноснажним пресудама домаћих судова И Уставни суд је, уважавајући праксу међународних институција за заштиту људских права, одлукама којима је усвајао уставну жалбу због повреде права на имовину из члана 58. Устава Републике Србије услед неспровођења решења о извршењу - принудне наплате новчаног потраживања из радног односа од предузећа са већинским друштвеним капиталом, утврђивао право подносиоца уставне жалбе на накнаду материјалне штете у висини износа опредељених решењем о извршењу, умањене за евентуално наплаћене износе по том основу. Такав став прихватио је и ревизијски суд у правном закључку од 12.01.2019. године о одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете због неизвршења правноснажних судских одлука о новчаним потраживањима из радног односа од предузећа са већинским друштвеним или државним капиталом, уз претходно утврђену повреду права на суђење у разумном року.

У конкретном случају, тужиоцу је правноснажном и извршном пресудом Општинског суда у Чачку П1 651/2005 од 25.06.2008. године признато потраживање из радног односа према предузећу са већинским друштвеним (државним) капиталом. Извршни поступак, који је хитан, започео је 2013. године, а није завршен ни након утврђења 2016. године, па је тужиоцу у извршном поступку повређено право на суђење у разумном року и наложено судији у року не дужем од 4 месеца да преузме све потребне радње да би се приступило окончању извршног поступка. Из наведеног произлази да органи тужене нису предузели неопходне мере да се потраживање тужиоца према извршном дужнику намири, па се не може прихватити као правилан закључак другостепеног суда да није доказана узрочно-последична веза између штете

коју тужилац трпи и неадекватног поступања органа тужене у извршном поступку, односно да постоји кривица тужиоца за неизвршење правноснажне и извршне пресуде односно наплате потраживања из радног односа.

По оцени Врховног суда, пропуст извршног суда у предмету Основног суда у Чачку И 5904/13 да изврши пресуду Општинског суда у Чачку П1 651/2005 од 25.06.2008. године, ради наплате новчаног потраживања из радног односа тужиоца, као извршног повериоца, против извршних дужника, представља повреду права тужиоца на суђење у разумном року, која повреда је утврђена, у поступку који је претходио овом, правноснажним решењем Основног суда у Чачку Р4.И. 199/16 од 09.12.2016.године. Тужена одговара за дугове предузећа са већинским друштвеним (државним) капиталом, какво је предузеће „Фабрика резних алата - ФРА“ а.д. из Чачка, правни следбеник извршних дужника, у односу на које тужилац има новчано потраживање из радног односа утврђено правноснажном и извршном судском одлуком. Одговорност тужене за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року је објективне природе и произлази из обавезе органа тужене да, у вршењу својих функција, предузме све неопходне мере да обезбеди извршење правноснажне и извршне пресуде, што у конкретном случају органи тужене нису учинили, па тужилац ни након дугогодишњег трајања извршног поступка није наплатио своје потраживање из радног односа. Повреда права на суђење у разумном року узроковала је штету коју тужилац трпи, па тужиоцу услед претрпљене повреде припада право на накнаду имовинске штете, у висини потраживања утврђеног правноснажном и извршном исправом, са трошковима парничног и извршног поступка, како је то правилно оценио првостепени суд. На тај начин тужиоцу ће бити надокнађена материјална штета у складу са правилом садржаним у члану 185. Закона о облигационим односима и његовоо имовно стање бити доведено у положај у којем би се налазило да је извршни поступак окончан исплатом досуђеног новчаног потраживања у разумном року.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 1.ЗПП, одлучено је као у другом ставу изреке.

Тужиоцу, према успеху у ревизијском поступку, применом одредби чл. 153, 154. и 163. ЗПП, припада право на накнаду трошкова ревизијског поступка у износу 18.000,00 динара према Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

Због наведеног применом члана 165. став 2. ЗПП одлучено је као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Весна Субић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**